

Висновки та перспективи подальшого розвитку проблеми. На основі представлених теоретичних положень сформована система економічної безпеки підприємства, як сукупність певних елементів у певному взаємозв'язку, та визначена концепція забезпечення економічної безпеки підприємства.

Подальші дослідження повинні бути направлені на розвиток методичного обґрунтування та розробку стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Джерела і література:

1. Фролова Л. В. Підходи до визначення категорії «Економічна безпека підприємства» / Л. В. Фролова, О. В. Роженко // Економіка і управління в умовах глобалізації : Матер. II Міжнародної науково-практичної конференції, 2013, 30 січня, м. Донецьк, – Донецьк : Ноулідж, 2013.
2. Макарюк О. В. Управління вартістю бізнесу в контексті формування його безпеки і розвитку / О. В. Макарюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №3(117). – С. 131-138.
3. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы / В. Ф. Гапоненко, А. Л. Беспалько, А. С. Власков. – М. : Издательство «Ось-89», 2007. – 208 с.
4. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : [навч. пос. для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
5. Зацеркляний М. М. Основи економічної безпеки : [навчальний посібник] / М. М. Зацеркляний, О. Ф. Мельников. – К. : КНТ, 2009. – 337 с.
6. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства : [навчальний посібник] / Л. І. Донець, Н.В. Ващенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
7. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : [підручник] / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
8. Корчевська Л. О. Система принципів забезпечення економічної безпеки підприємства / Л. О. Корчевська // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. Економічна безпека. – С. 44-49.
9. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.
10. Міщенко С. П. Концептуальні аспекти економічної безпеки підприємств у ринковій економіці / С. П. Міщенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 190-195.
11. Олейников Е. А. Экономическая и национальная безопасность : Учебник для вузов / Е. А. Олейников. – М. : Экзамен, 2005. – 768 с.
12. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки : держава і підприємство : наукова монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева. – К. : Національна академія управління, 2010. – 232 с.
13. Фролова Л. В. Проблеми інформаційного забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств / Л. В. Фролова, О. В. Роженко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2012. – № 4(56) – С.167-173.

Михальчук Л.В., Суха М.І.

УДК 334.758.4

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ХОЛДИНГОВА КОМПАНІЯ» ТА ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ

Анотація. У статті розглянуто поняття «холдингова компанія», а також наведені тлумачення поняття із різних законодавчих та економічних джерел, а також економічний зміст холдингу, принципи управління і структура холдингів. Також відображені переваги та недоліки їх функціонування в державному секторі економіки. Висвітлено основні ознаки, моделі створення холдингів, різні форми і види (класифікація) холдингових компаній. Наведені приклади холдингових компаній, які існують в Україні.

Ключові слова: холдинг, холдингова компанія, управління.

Аннотация. В статье рассмотрено понятие «холдинговая компания», а также наведены толкования понятия из различных законодательных и экономических источников, а также экономическое содержание холдинга, принципы управления и структура холдингов. Также отображены преимущества и недостатки их функционирования в государственном секторе экономики. Освещены основные признаки, модели создания холдингов, различные формы и виды (классификация) холдинговых компаний. Наведены примеры холдинговых компаний, которые существуют в Украине.

Ключевые слова: холдинг, холдинговая компания, управление.

Summary. The article the concept of "holding company" and imposed various interpretations of the concept of legal and economic sources, as well as to the substance of the holding, management principles and structure of the holdings. Also displayed the advantages and disadvantages of their functioning in the public sector. Highlight the main features, the model creation of holdings, the various forms and types (classification) holding companies. Place your examples of holding companies that exist in Ukraine.

Key words: holding, a holding company, management.

Постановка проблеми. Поняття “холдингова компанія” для української економіки використовується незначний період часу, тому доцільно розглянути тлумачення цього терміна та принципи, на яких повинні створюватися й функціонувати ці суб’єкти господарювання.

Актуальність теми. На сьогодні одним із методів підвищення ефективності управління стратегічними підприємствами є створення холдингів, що володіють контрольними пакетами акцій інших компаній з метою контролю та управління їхньою діяльністю.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблемам створення й управління холдинговими компаніями в Україні присвячені праці багатьох українських учених, серед них роботи Л. Гаєвської, З. І. Тенюх, Л. М. Чепурди, С. С. Белеєвої, А. Гарасима, В. В. Даннікова, К. А. Ковалевської, А. В. Куценко, О. В. Мороза, І. Бейцун, І. Г. Манцурова та інших авторів.

Метою статті є з’ясування змісту принципів управління холдингами та їх застосування, дослідження моделі управління холдингом, висвітлення проблеми формування моделі управління холдингами.

Виклад основного матеріалу. Холдингову структуру популярною у світі зробили саме постійний розвиток холдингових компаній та їх конкурентоспроможність.

Для української економіки холдингова компанія є новим поняттям, тому для її визначення дається багато тлумачень. Деякі науковці тлумачать визначення поняття «холдингова компанія» по-різному, окремі з них наведені у таблиці 1.

Таблиця 1. Аналіз поняття «холдингова компанія», що використовується в українській економіці

Автор	Поняття «холдингова компанія»
Господарський кодекс України	Холдингова компанія - публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності) [1].
Закон України «Про холдингові компанії»	Холдингова компанія - акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [2].
Чепурда Л.М., Белеєва С.С., Плахотнікова М.В.	Холдинг – це особливий вид компанії, що створюється для володіння контрольними пакетами акцій інших компаній з метою контролю та управління їхньою діяльністю [5].
Покропивний С.Ф.	Холдинги (холдингові компанії) – специфічна організаційна форма об’єднання капіталів: інтегроване товариство, що безпосередньо не займається виробничою діяльністю, а використовує свої кошти для придбання контрольних пакетів акцій інших підприємств, які є учасниками концерну або іншого добровільного об’єднання [7].
Данніков В. В.	Холдингова компанія – це компанія, головним напрямком діяльності якої є розрахована на тривалий термін дольова участь, яка забезпечує контроль (як правило, більш ніж 50%) в одній або декількох юридично самостійних компаніях [3].
Тенюх З.І.	Холдинг (від англ. to hold – тримати) – це компанія, що володіє контрольними пакетами акцій інших підприємств з метою здійснення по відношенню до них функцій контролю та управління [10].

Згідно з Господарським кодексом, визначення поняття «холдингова компанія» є більш широким. Визначення, яке дає З. І. Тенюх, є узагальнюючим та точним, на відміну від визначень, які дають інші автори.

Отже, холдинг – це компанія, що володіє контрольними пакетами акцій інших підприємств з метою здійснення по відношенню до них функцій контролю та управління (З. І. Тенюх).

Відповідно до законодавства холдингова компанія набуває статусу юридичної особи з дня її державної реєстрації в Державному реєстрі холдингових компаній України. Холдингова група може включати в себе чималу кількість суб’єктів господарювання.

В Україні існують такі холдингові компанії: Київміськбуд, Ліко холдінг, ТМО, ТОВ, Укрпромавтошиноремонт, Українська акціонерна холдингова компанія, Козирна карта, ТОВ, Артем, Державна акціонерна холдингова компанія, ПП "Абсолют - Холдінг"

О. Никифоров у роботі “Поняття й основні ознаки холдингової компанії” [9] вказує на такі її ознаки:

- наявність головної, стосовно дочірніх, компанії, яка поширює на них свій контроль у межах, визначених в законодавстві;
- холдингова компанія стоїть на чолі групи компаній, яка має частково господарську правосуб’єктність;
- холдингова компанія здатна впливати на рішення, що приймаються дочірньою компанією;
- між холдинговою компанією та дочірніми підприємствами встановлюються відносини вирішальної залежності;
- у випадках, прямо передбачених законодавством, холдингова компанія несе відповідальність за збитки, спричинені дочірньому підприємству.

Існують різні форми та види холдингів. У роботі І. Г. Манцурова [8] пропонується така класифікація холдингів (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація холдингів [8]

У своїй роботі І. Г. Мацуров [8] приділяє увагу таким моделям створення холдингів (рис.3).

Рис. 2. Моделі створення холдингів [8]

На моделі заснування холдингу частіше всього функціонують фінансові холдинги.

Модель злиття частіше використовується для отримання конкурентних переваг, вертикальної та горизонтальної інтеграції, диверсифікації та виходу на нові ринки.

Модель розділення застосовується у випадку децентралізації управління, для отримання дочірніми компаніями більшої самостійності.

Модель виділення використовується для інноваційних проектів з високим рівнем ризику, що потребує залучення зовнішнього фінансування.

Особливої уваги потребують принципи управління холдинговою компанією (рис. 4), які згруповані у трьох напрямках [5].

Підприємства, які знаходяться під контролем холдингу не втрачають своєї юридичної самостійності, а холдингова компанія, як сукупність організацій, не отримує статус юридичної особи.

Саме холдингова структура дає можливість обрати оптимальну стратегію управління, уникаючи недоліки, як абсолютної централізації, так і повної дезінтеграції.

До переваг холдингових компаній можна віднести:

- зміцнення економічного потенціалу підприємства;
- підвищення рентабельності та технологічний рівень виробництва;
- зниження фінансових витрат і податкових платежів (з допомогою дочірніх підприємств);
- спільна виробничо-технологічна, інвестиційна та збутова політика створює переваги у конкурентній боротьбі.

Функціонування холдингових компаній, окрім розглянутих переваг, пов'язане з рядом недоліків.

По-перше, створення державних холдингових компаній призводить до появи ще одного рівня бюрократії, який розділяє власників (суспільство) та менеджерів підприємств. Вважається також, що держава слабо та менш ефективно контролює менеджмент підприємства, що створює умови для корупції. Це, в свою чергу, призводить до ряду труднощів та необхідності здійснення додаткового моніторингу. Окрім того, збільшуються витрати на управління, пов'язані з тим, що кожне з дочірніх підприємств формально є самостійною юридичною особою, а тому необхідним є ведення окремої фінансової звітності, проведення зборів акціонерів, формування наглядових рад.

Рис. 3. Принципи управління холдинговою компанією

По-друге, керівництво холдингової компанії не завжди може помітно впливати на формування стратегії дочірніх підприємств чи відігравати активну роль у моніторингу. Проблема ускладнюється, якщо холдинговій компанії не належить контрольний пакет акцій дочірніх підприємств.

По-третє, відсутній гарантії того, що при призначенні менеджерів як холдингової компанії, так і її дочірніх підприємств, в першу чергу, будуть враховуватися не політичні погляди, а кваліфікація та досвід управління кандидатів [10].

Економічна база для заснування холдингових компаній в Україні почала створюватися у процесі акціонування і приватизації великих державних підприємств і об'єднань.

Становлення ринкових відносин в Україні супроводжується пошуком альтернативних організаційно-правових форм суб'єктів господарювання та нових способів управління господарськими процесами, одним з яких є створення групи підприємств на чолі з холдинговою компанією.

Сучасні умови господарювання вимагають переосмислення поняття холдингової компанії та механізму її функціонування, впровадження єдиного та гнучкого механізму управління з великими можливостями адаптації до змін у глобальному середовищі.

Висновки. Розглянуті ознаки та принципи управління холдинговою компанією визначають її сутність як суб'єкта господарської діяльності та визначають роль функціонування компанії у сучасній економіці.

Наявність в економіці великих державних холдингів дозволить підвищити можливості управління національною економікою, тому що спрощується процес регулювання, оскільки управляти потрібно не значною кількістю підприємств, а декількома великими.

Джерела та література:

1. Господарський Кодекс України – Редакція від 03.02.2013, підстава 5073-17.
2. Закон України «Про холдингові компанії» – Редакція від 08.04.2012, підстава 4498-17.
3. Данников В. В. Холдинги в нефтегазовом бизнесе: стратегия і управление / Данников В. – М. : Элвойс-М, 2004. – 464 с.
4. Ковалевська К. А. Організаційно-економічний механізм управління холдинговою компанією за узгодженістю корпоративних інтересів / К. А. Ковалевська // Формування ринкових відносин в Україні, 2012. – № 6. – С. 70-74.
5. Ковалевська К. А. Організаційно-економічна сутність формування механізму управління холдинговою компанією / Ковалевська К. А. // Вісник МНТУ. Економіка. – 2011. – №2 (5). – С. 117-123.
6. Ковалевська К. А. Світові моделі управління холдинговими компаніями / Ковалевська К. А. // Вісник МНТУ. Економіка. – 2009. – №2 (5). – С. 129-140.
7. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 528 с., іл.
8. Манцуров І. Г. Синергічні ефекти при створенні об'єднань підприємств / І. Г. Манцуров // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 7/8. – С. 62-67.
9. Никифоров О. Поняття й основні ознаки холдингової компанії / О. Никифоров // Підприємство, господарство, право. – 2011. – № 2. – С. 55-57.

10. Тенюх З. І. Державні холдинги як перспективні форми управління стратегічними підприємствами / Тенюх З. І. // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2010. – Вип. 29, ч.1. – С. 286 – 290.

Хаїрова Е.А.

УДК : 330.341.1(4)"71"

ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ЄС: ЕВОЛЮЦІЯ І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ В СУЧАНИХ УМОВАХ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню еволюції інноваційної системи ЄС з початку офіційного об'єднання країн Європи для єдиної регіональної інтеграції. Розглянуто причини створення наднаціональної системи ЄС та особливості проведення єдиної інноваційної політики. Досліджено основні заходи ЄС відносно проведення аналізу та оцінки про стан інноваційної діяльності в країнах-членах. Розглянуті основними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності країн ЄС.

Ключові слова: інноваційна система ЄС, наднаціональна інноваційна політика, конкурентоспроможність, інноваційна діяльність.

Анотация. Статя присвячена дослідженню еволюції інноваційної системи ЄС з початку офіційного об'єднання країн Європи для єдиної регіональної інтеграції. Розглянуто причини створення наднаціональної системи ЄС та особливості проведення єдиної інноваційної політики. Досліджено основні заходи ЄС відносно проведення аналізу та оцінки про стан інноваційної діяльності в країнах-членах.

Ключевые слова: инновационная система ЕС, наднациональная инновационная политика, конкурентоспособность, инновационная деятельность.

Summary. The article is devoted to the evolution of the innovation system in the EU since the beginning of the official Union of countries in Europe for a common regional integration. The reasons of creation of a supranational system of the EU and especially for a unified innovation policy. The main EU measures for the analysis and assessment on the state of innovation activities in the member countries. Considered the main priority directions of innovation activity of the EU countries. Describes the main aspects of the implementation of the Lisbon strategy, which embarked on the creation and fast development of a competitive innovative economy. We analyzed the results of the most authoritative international rating of innovative activity of the countries of the European innovation scoreboard, which provides a comparative assessment of innovative activities in the member States of the EU - 27, as well as the USA and Japan. We consider the direction of implementation of a single supranational innovation policy that relate to enhance regional and innovative cooperation. In particular, this led to the development of innovation cooperation among regional economic integration organizations. Investigated the significance of protection of intellectual EU countries.

Key words: innovative system ES, supranational innovation policy, competitiveness, innovation activity

Постановка проблеми. Світове господарство перебуває в процесі перманентного динамічного розвитку. В умовах сучасної економіки, яка зазнає інтенсивного процесу глобалізації, змінюються й зростають по мірі еволюції й ускладнення інноваційних процесів ступінь впливу і відповідні заходи державної інноваційної політики. Досвід створення конкурентоспроможної інноваційної економіки у країнах ЄС є одним із найбільш вдалим прикладом і потребує детального вивчення. Найбільш характерною рисою для країн ЄС є спрямованість на розширення й поглиблення інтеграції, що сприяє й передбачає формування загальної інноваційної системи для досягнення сталості суспільно-економічного розвитку й підвищення конкурентоспроможності. Внаслідок чого державне регулювання науково-технічним та інноваційним розвитком здійснюється на наднаціональному рівні, при цьому враховуються особливості національного розвитку країн, а розвиток цілеспрямованого співробітництва сприяє максимальній активізації інноваційних процесів.

Аналіз літератури. Дослідження питань інноваційного розвитку ЄС знайшло своє відображення у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких як З. Адаманова [1], Л. Антонюк, О. Амоша, В. Дроздов, Е. Егорова Д. Лук'яненко [5], В. Климова, В. Новицкий, В. Онікієнко [4], Св. Онишко [3], А. Чухно, С. Хамініч, Н. Шелюбська. Однак проаналізовані літературні джерела не дозволяють докладно дослідити еволюцію інноваційної системи ЄС та визначити перспективні напрями розвитку

Метою статті є дослідження інноваційної системи ЄС та визначення основних перспективних напрямів розвитку.

Виклад основного матеріалу. Велике значення для розвитку інноваційної системи України як європейської держави є вивчення досвіду проведення інноваційної політики в країнах ЄС. Актуалізація створення загальної інноваційної політики в країнах ЄС почалася із затвердження інноваційної моделі розвитку національних економік даних держав і, відповідно, висувала головний імператив – забезпечення конкурентоспроможності економіки. Проблема забезпечення конкурентоспроможності національних економік спонукала країни Європи об'єднатися для єдиної регіональної інтеграції в рамках Європейського союзу (ЄС), офіційно закріпленого Маастрихтським договором в 1992 р.